

Zadnji veliki oddelek vsebuje 15 krajših poglavij: podeželske naselbine, poljska razdelitev, gnojenje, pridelava poljščin, oblike shramb, sadje zelenjava in vrtnarstvo, živinoreja, hlevi, kmetijska orodja, uporaba kmetijskih surovin, lov in ribolov, gojitev čebel, pridobivanje soli, jedi in pijače, žrtvene živali in jedila. Tradicionalno gospodarjenje in prizadevanje tudi še v tem tisočletju po mnenju tedanjih ljudi ni zadostovalo za kontinuirane pridelovalne in rejske uspehe pri gojenih rastlinah in domačih živalih. Za to je bila potrebna podpora višjih sil, od katerih je bilo potrebno z žrtvenimi darovi pridobiti naklonjenost in dobrohotnost. To je bil bolj ali manj trajen običaj, ki so ga opravljali v najrazličnejših oblikah.

Jože Maček

Madeleine Albright, **Madam Secretary. A Memoir.** New York : Miramax Books, 2003. 562 strani.

Knjiga Madeleine Albright, nekdanje ameriške ambasadorke pri OZN in državne sekretarke v drugi Clintonovi administraciji, predstavlja na eni strani njeno biografijo, na drugi pa dokument časa, mimo katerega ne bodo mogli pisci svetovne zgodovine, še posebej za obdobje druge Clintonove administracije (1997–2001).

Knjiga je razdeljena na štiri dele. V prvem delu z naslovom »Od Madlenke do Madelaine Albright« je predstavljena pot hčerke češkoslovaškega diplomata Josefa Körbela. Ta je bil leta 1935 imenovan za tiskovnega atašeya češkoslovaškega poslaništva v Beogradu, nato pa se decembra 1938 vrnil v Prago. Ko so Nemci marca 1939 okupirali Prago, je družina Körbel (skupaj z drugimi člani tedanje češkoslovaške vlade) pobegnila v London, kjer je ostala vse do maja 1945. Nato so se Körbelovi vrnil v Prago. Septembra 1945 je bil Madlenkin oče imenovan za ambasadorja v Jugoslaviji ter Albaniji, kjer je ostal vse do leta 1948. Že septembra 1947 so starši Madlenko poslali na šolanje v zasebno šolo v Švico. V prvih dneh februarja 1948 je bil Josef Körbel kot predstavnik Češkoslovaške imenovan v komisijo Združenih narodov za Kašmirsko vprašanje. Le nekaj tednov za tem je prišlo na Češkoslovaškem do prevzema oblasti s strani komunistov in preden ga je nova češkoslovaška komunistične oblast odpoklicala s položaja člana komisije za Kašmirsko vprašanje, se je skupaj z družino preselil v ZDA. Potem ko je vsa družina dobila od ameriški oblasti politično zatočišče, se je preselila v Denver v Koloradu, kjer se je Madlenkin oče zaposlil kot profesor političnih ved. Knjiga nato prikazuje življenje Körbelove družine v ZDA, nato pa študijska leta Madlenke na Wellesley Collegeu. Po tem, ko je Madlenka avgusta 1957 dobila ameriško državljanstvo, se je julija 1959 poročila z Joem Albrightom, sinom enega od lastnikov več časopisnih hiš.

Nato avtorica predstavi leta, ki jih je preživela v času študija v New Yorku, kjer je pripravljala doktorat političnih znanosti na tamkajšnji Kolumbijski univerzi, in leta (1978–1981), ko je v Carterjevi administraciji delala za tedanjega Carterjevega svetovalca za državno varnost, Zbigniewa Brzezinskega. V knjigi je tudi predstavljena ločitev zakoncev Albright. Po ločitvi se je zaposlila na Univerzi Georgetown, kjer je poučevala politične vede s posebnim ozirom na vzhodno Evropo. V letih 1989–1991 je pozorno sledila dogodkom v Pragi (»žametni revoluciji«).

Po izvolitvi Billa Clintona za predsednika ZDA je postala ameriška ambasadorka pri OZN, s tem pa tudi članica Clintonove administracije. S tega položaja je zagovarjala odločnejši nastop ZDA v jugoslovanski krizi in trši pristop do Srbov, še zlasti po srbskih napadih na tako imenovana varnostna območja Združenih narodov v Bosni in Hercegovini. Odločnejši nastop ZDA je zagovarjala tudi na drugih svetovnih kriznih žariščih. Zanimivo je, da naj bi – glede na to kar je Albrightova objavila v svojih spominih – pri prvi širitvi NATA (leta 1997) bile kandidatke za pristop k tej vojaški zvezi poleg Češke, Poljske in Madžarske, ki so bile tedaj dejansko sprejete, še Slovaška in Romunija. Na drugi strani pa naj Slovenija tedaj ne bi bila v igri za sprejem, saj jo Albrightova omenja skupaj z Baltskimi državami.

Po nastopu službe državne sekretarke se je ukvarjala z vsemi svetovnimi žarišči. Iz tega obdobja so zanimivi zlasti njeni vtisi s pogovorov z njenim ruskim kolegom Primakovom, pa tudi z vsemi drugimi pomembnimi voditelji tega časa. Na zanimiv način je opisan tudi njen obisk Severne Koreje. Skupaj z ženo predsednika Clintona, Hillary, je ZDA predstavljala tudi na konferenci o ženskih pravicah v Peking ...

Leta 1997 je Albrightova ugotovila, da so njeni stari starši bili Judje in da so jih nacisti pobili v koncentracijskem taborišču.

Albrightova v svoji knjigi opisuje tudi dogodke, ki so privedli do podpisa daytonskega sporazuma, ki je končal vojno v Bosni in Hercegovini, ni pa dokončno rešil jugoslovanske krize: še vedno je ostalo nerešeno kosovsko vprašanje. Albrightova nato opiše vzdušje v Beli hiši v času pred napadom na Zvezno republiko Jugoslavijo, njeni spomini pa se končajo s poskusom Clintona, da bi prispeval k rešitvi bližnjevzhodnega zapleta, pri čemer je sodelovala tudi Albrightova. Zelo zadržano opisuje tudi razmere v Beli hiši ob procesu poskusa odstavitve predsednika Clintona zaradi afere z Monico Lewinsky.

Skupaj s spomini Billa Clintona, Hillary Clinton in Richarda Holbrooka prispeva tudi ta knjiga k razjasnitvi notranje- in zunanjepolitičnih vprašanj zgodovine ZDA v zadnjem desetletju 20. stoletja.

Matjaž Klemenčič

Problemi Sjevernog Jadrana. Zagreb, Rijeka : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povjesne i društvene znanosti u Rijeci i Područna jedinica u Puli, 2003. 314 strani. (Svezak ; 8)

Kot že nekaj prejšnjih zvezkov te publikacije velja slovenski zgodovinarški srenji predstaviti tudi 8. zvezek. Slaven Bertoša objavlja izvorni znanstveni prispevek Društvena povijest Istre: O konjušarima, kuharima, majordomima, nadglednicima, slugama i sobarima u gradu Puli od XVII. do XIX. stoljeća (str. 7–28). O tej skupini višjih in nižjih služabnikov je na voljo zelo malo podatkov. Zato je toliko bolj dragoceno, da je pisec za obravnavano obdobje analiziral matične knjige mesta Pulja. Drugi naštetih izrazi so razumljivi sami po sebi, nadglednici pa so bili nadzorniki pri delu na kmetijskih posestvih, nekaki valpti, majordomi pa upravniki teh posestev v lasti višjih družbenih plasti. Ta skupina podrejenih oseb je bila zelo številna in je veliko prispevala k družbenemu življenju Pulja, najbolj znamenitega južnoistrskega središča. Te osebe so bile zlasti Italijani, ki so izvirali predvsem iz Benetk in mest beneške Terraferme, bili pa so tudi domačini iz okolice Pulja ali bolj oddaljenih krajev, iz Kvarnerja, območja Reke in iz »slovenskih zemalja«.

Alojz Štoković je prispeval razpravo Bičevalački običaji u kaštelu Svetvinčenat nakon uskočkog rata 1615-1617. (Prilog promišljanju socialno religioznih pokreta u Istri tijekom XVII. Stoljeća) (str. 29–63). Stanje na istrskem polotoku je bilo krizno že več stoletij, »uskočka vojna [uskočki rat] 1615-1617« pa je bila krona vseh nesreč. Iz te krize so poskušali najti izhod z bičarsko iniciativo na velikem gospostvu Svetvinčenat – specifičnem projektu duhovno-socialnega angažiranja, pri katerem so sodelovale cerkvene in civilne oblasti, najbrž tudi lastniki gospostva Grimaniji. V to gibanje je takoj pristopilo 75 ljudi, kar je veliko v primerjavi s 500, kolikor je bilo vseh. Bičarji so v nočnih procesijah bosni in oblečeni le v halje iskali božjo pomoč. To naj bi bila odkupnina Vsemogočnemu za vse človeške grehe. V taki zagretosti ni bilo mogoče imeti pod nadzorom kolektivne psihoze. V teh razmerah je *coram publico* bila sežgana priseljenka, doma iz Zadra. V razpravi je prikazano tematično obdobje istrske preteklosti.

Miroslav Bertoša je napisal kratek znanstveni prispevek Prijepori oko liječničke »condotte« u Rovinju (Primjeri iz XVII.–XVIII. stoljeća) (str. 65–71). Sestavek temelji na gradivu arhiva v Benetkah. Rovinj je kot bogato mesto lahko imelo v svojem sestavu tri zdravnike (dva zdravnika splošne prakse in kirurga). Z njimi je mestni svet sklepal pogodbe (*condotte*), v katerih so bili zajeti predpisi, ki naj bi onemogočali zlorabe, nezakonite privilegije, nepotizem in zanemarjanje zdravniških dolžnosti. Bili so torej pogodbeni zdravniki. Posebno sporno je bilo določilo občinskega statuta, da se za zdravnika ne sme izbrati rojen Rovinjčan. Leta 1704 je bil dosežen sporazum, da lahko za mesto zdravnika konkurirajo poleg tujcev tudi domačini, le da se morajo prijavit na razpis, obelodaniti svoja spričevala in dokaze o opravljeni praksi. Kandidata so izbrali z balotiranjem.

Tudi s slovenskega stališča je zelo zanimiva razprava Stipana Trogrlića, Porečko – pulska biskupija u vrijeme biskupa Ivana Flappa (1885–1912) (str.73–106). V članku so analizirane družbene, cerkvene in verske razmere v omenjeni škofiji, ko je bil njen ordinarij Ivan Flapp. Ta je postal škof za »slavenskim nacionalistom« Jurjem Dobrilo in »umjerenom slavenofilom« Ivanom Glavino. Flapp je bil po rodu Ita-